

Note 17 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskasserveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2024:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	6.056	-	6.056
- Obligasjoner og sertifikater	2.706	33.542	-	36.248
- Egenkapitalinstrumenter	378	74	671	1.122
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	-	5.881	5.881
Finansielle eiendeler virkelig verdi over totalresultatet				
- Utlån til kunder	-	-	93.793	93.793
Sum eiendeler	3.084	39.672	100.345	143.101
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	6.316	-	6.316
Sum forpliktelser	-	6.316	-	6.316

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2023:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	9.255	-	9.255
- Obligasjoner og sertifikater	4.584	33.546	-	38.130
- Egenkapitalinstrumenter	352	159	550	1.062
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	82	5.467	5.549
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	89.311	89.311
Sum eiendeler	4.936	43.043	95.328	143.307
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	9.953	-	9.953
Sum forpliktelser	-	9.953	-	9.953

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2023:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	6.659	-	6.659
- Obligasjoner og sertifikater	2.879	31.284	-	34.163
- Egenkapitalinstrumenter	363	152	622	1.137
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	102	5.480	5.582
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	92.263	92.263
Sum eiendeler	3.242	38.197	98.365	139.804
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	6.989	-	6.989
Sum forpliktelser	-	6.989	-	6.989

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2024:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse	622	5.480	92.263	98.365
Tilgang	21	987	26.047	27.054
Fraregning	-1	-574	-24.505	-25.080
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-12	-12
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	29	-11	0	18
Utgående balanse	671	5.881	93.793	100.345

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2023:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.23	570	4.630	81.901	87.101
Tilgang	24	1.368	26.333	27.725
Fraregning	-4	-397	-18.920	-19.320
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-3	-3
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-40	-134	-1	-176
Utgående balanse 30.06.23	550	5.467	89.311	95.328

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2023

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.23	570	4.630	81.901	87.101
Tilgang	38	1.814	40.578	42.430
Fraregning	-25	-977	-30.210	-31.212
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	2	2
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	38	14	-7	45
Utgående balanse 31.12.23	622	5.480	92.263	98.366

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Fastrenteutlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Utlån til virkelig verdi over totalresultatet (nivå 3)

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over totalresultat blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrukket beregnet forventet livstidstap. Dersom man dobler worst case scenarioets sannsynlighet i tapsmodellen, medfører det en reduksjon i virkelig verdi på 2 millioner kroner.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Disse omfatter blant annet 577 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutawapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3 per 30. juni 24:

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	5.881	-15
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet *	671	
Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	93.793	-2

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig